

LIONEL JOSPIN

‘ L’esquerra ha de ser realista,
i el realisme implica audàcia ’

ORIOI BARTOMEUS

Director de *frc REVISTA DE DEBAT POLÍTIC*

ALBERT AIXALÀ

Director de la Fundació Rafael Campalans

Fotografia: Pau Fabregat

Nascut a Meudon, a la regió d’Île-de-France, el 12 de juliol de 1937, Lionel Jospin va ser primer ministre de França entre 1997 i 2002. La seva trajectòria política arrenca, com en bona part de l’elit política francesa, a l’École Nationale d’Administration (ENA), a partir de la qual emprèn la seva carrera d’alt funcionari de l’Estat, com a secretari d’afers estrangers a la Direcció de Cooperació Econòmica del Ministeri d’Afers Exteriors, durant el govern gaullista de Georges Pompidou. Però els fets de maig de 1968 el van empènyer a abandonar aquest camí professional i seguir la seva vocació de servei públic en un terreny no burocràtic.

Membre del Partit Socialista francès des de 1971, Jospin va ser-ne escollit primer secretari l’any 1981, quan François Mitterrand és elegit president de la República. Diputat al Parlament Europeu entre 1984 i 1988, i ministre d’Educació entre 1988 i 1992, Jospin va perdre el seu escó a l’Assemblea Nacional a la gran caiguda electoral del Partit Socialista a les legislatives de 1993. Designat el 1995 candidat socialista a les presidencials, va perdre a la segona volta davant de Jacques Chirac per un marge molt estret. Tot i la derrota, els seus bons resultats són vistos com un ressorgiment del Partit Socialista, i dos anys després, recolzat per l’anomenada esquerra plural, esdevé primer ministre.

Tot just haver pres possessió del càrrec, Jospin va liderar una reorientació de la construcció europea, en referència a una major atenció per la Unió Europea dels aspectes socials, com el problema de l’atur i la redistribució de la riquesa. Efectivament, Jospin va aplicar un paquet de mesures de fort contingut social, com la suspensió del programa de privatitzacions, la creació de 700.000 llocs de treball per a joves, la legislació sobre les 35 hores laborals setmanals, la introducció de la Cobertura Mèdica Universal i la reducció de l’IVA i l’impost sobre la renda, mesures totes elles per disminuir l’atur, rellançar el poder adquisitiu, estimular la demanda interna i fomentar el creixement de l’economia.

Jospin va ser el candidat socialista a les presidencials de 2002. El 21 d’abril, les urnes van destacar una desagradable sorpresa per a l’esquerra francesa: Jospin, amb el 16,2% dels vots, va ser superat en set dècimes pel veterà líder de l’ultradreta francesa, Jean-Marie Le Pen, quedant fora de la segona volta. La mateixa nit electoral, un derrotat Jospin anunciava la seva retirada definitiva de la vida política, assumint la plena responsabilitat del fracàs.

frc REVISTA DE DEBAT POLÍTIC va aprofitar la visita de Lionel Jospin a Barcelona el passat mes d’abril per presentar el seu llibre *Lionel Raconte Jospin* (Seuil, 2010) per entrevistar-lo i conèixer de primera mà la seva apassionant trajectòria política, les seves opinions sobre la crisi econòmica actual, la situació de la socialdemocràcia a Europa, el paper de la política avui en dia, el panorama del PS per a les presidencials de 2012 i, també, el perquè de la seva retirada aquell 21 d’abril de 2002.

Oriol Bartomeus (O. B.).- En l'anterior número de la nostra revista, plantejàvem el debat sobre la crisi en els partits d'esquerra a Europa. ¿Creu vostè que aquesta crisi és exclusiva de l'esquerra europea, o considera que és més aviat una crisi de projecte, de lideratge?

Lionel Jospin (L. J.).- Existeix una paradoxa, que és que la crisi, no la crisi de l'esquerra, sinó la crisi financera, i la crisi econòmica ha actualitzat i justificat de nou les idees socialistes d'intervenció de l'Estat, de regulació de l'economia, d'equilibri entre el capital i el treball, d'integració de les desigualtats entre el nord i el sud, de la voluntat de prendre en consideració els problemes del medi ambient, etcètera. És a dir, tots aquests valors de l'esquerra han estat actualitzats per la crisi: una crisi econòmica i financera que ha marcat el fracàs de la fase liberal en economia que s'havia desenvolupat a partir dels anys vuitanta. Tanmateix, l'esquerra encara està en crisi. Aquesta és la paradoxa. El problema és saber si l'esquerra pot renéixer en aquesta nova fase econòmica i històrica, de necessària crítica del capitalisme financer, o si la mateixa crisi accentuarà la crisi de l'esquerra. Aquesta és, sens dubte, una qüestió a la qual han de respondre els responsables de l'esquerra en els diferents països i el partit socialista europeu.

Albert Aixalà (A. A.).- Fa deu o dotze anys, vostè va fer una definició de la societat de mercat, i llavors semblava

possible trobar una nova via. En aquell moment hi havia la tercera via de Tony Blair, i la via dels jospinistes, la via de l'esquerra plural, que mantenia que calia combatre la idea de la societat de mercat. L'esquerra era, llavors, bastant forta a tot Europa. En aquell moment es va definir bé què calia fer i també es va produir una primera crisi financera de la mundialització, la crisi asiàtica de 1998.

L. J.- En primer lloc, cal examinar les coses des de la perspectiva de la crisi. La crisi que vam viure des de 1998 fins el 2000 va ser, malgrat tot, una crisi perifèrica: va ser una crisi a l'Argentina, a Rússia, a Àsia, però no va ser una crisi al cor del sistema. La diferència amb la crisi de 2008-2009 és que, aquesta vegada, la crisi se situa al cor del sistema financer occidental i americà, principalment americà, i al mateix cor del sistema d'endeutament, és a dir, als deutes hipotecaris d'alt risc (*subprimes*). Nosaltres ens vam haver d'enfrontar a crisis localitzades i a l'exterior que més aviat semblaven qüestionar la transició russa o el mal govern argentí o els excessos asiàtics, i no pas el funcionament mateix del sistema. La crisi actual, en canvi, és la crisi del funcionament mateix del sistema, és a dir, de l'excés de l'esfera financera en relació amb l'esfera de l'economia, en una proporció de 50 a 1. És la crisi de l'anarquia monetària i del sistema d'endeutament massiu sobre el qual es recolza l'economia americana. Així doncs, les dues crisis s'assemblen, estan en joc les mateixes coses, però no és

el mateix patir una paràlisi als dits que al cor. Per tant, la crisi de finals de la dècada dels noranta no exigia els mateixos esforços de reflexió i d'acció que la crisi del 2008-2009. Actualment, la crisi ha estat tan àmplia, ha mostrat tan clarament els perills de la finançament absolutament liberal de l'economia, que les conseqüències, o més aviat l'anàlisi, i les conclusions que n'han d'extreure els socialistes prenen una dimensió totalment diferent. Des d'un punt de vista polític o ideològic, mai no he exagerat la importància ideològica de la tercera via o d'un enfocament majoritari plural, diguem-ne, a escala internacional. Crec que en les eleccions britàniques, i segurament en la personalitat de Blair, hi va influir també una tradició nacional, britànica, lliurecanvista i liberal, i el socialisme britànic té, en canvi, una essència diferent. El govern que jo dirigia era el govern de l'esquerra plural amb comunistes, i a França hi ha una tradició d'intervenció de l'Estat més forta. Crec que tant Blair com jo vam partir de la nostra cultura nacional, fet que no ens va impedir de trobar-nos en aquells fòrums dels progressistes, on també hi havia Clinton, Blair, Schroeder o Cardoso, Era, sens dubte, un altre període des del punt de vista de la crisi, i el que es qüestionava era més aviat els models nacionals, mentre que aquí i ara els problemes es plantegen gairebé de la mateixa manera per a tots els partits socialistes europeus, i per això els interessa fer una anàlisi en comú.

O. B.- La crisi actual dóna la raó als plantejaments que feia l'esquerra plural?

L. J.- Crec que si a finals dels noranta ens haguessin seguit i jo hagués guanyat l'elecció presidencial del 2002, hauria reafirmat encara més aquesta anàlisi crítica del funcionament del sistema financer mundial i hauríem fet propostes amb més força tant a Europa com a escala internacional.

A. A.- Entrant ara en política francesa, els darrers anys han passat diverses coses: el partit va decidir per un 50-60% dir sí a la Constitució Europea, però després es va dividir durant el referèndum nacional. En les presidencials, va passar més o menys el mateix: el partit va escollir Ségolène Royal amb un 60% com a candidata a les presidencials i, després, no tothom li va donar suport. Sembla que al PS sempre hi ha hagut petites batalles i que costa d'aconseguir la unitat per guanyar unes eleccions. Perquè van guanyar les regionals el 2007, van tornar a guanyar-les el 2010; però, què ha passat després d'aquestes últimes? I sobretot, què ha passat durant aquests anys que van de la derrota del 2002 a la derrota del 2007?

Tots els valors de l'esquerra han estat actualitzats per la crisi econòmica i financera que ha marcat el fracàs de la fase liberal en economia que s'havia desenvolupat a partir dels anys vuitanta

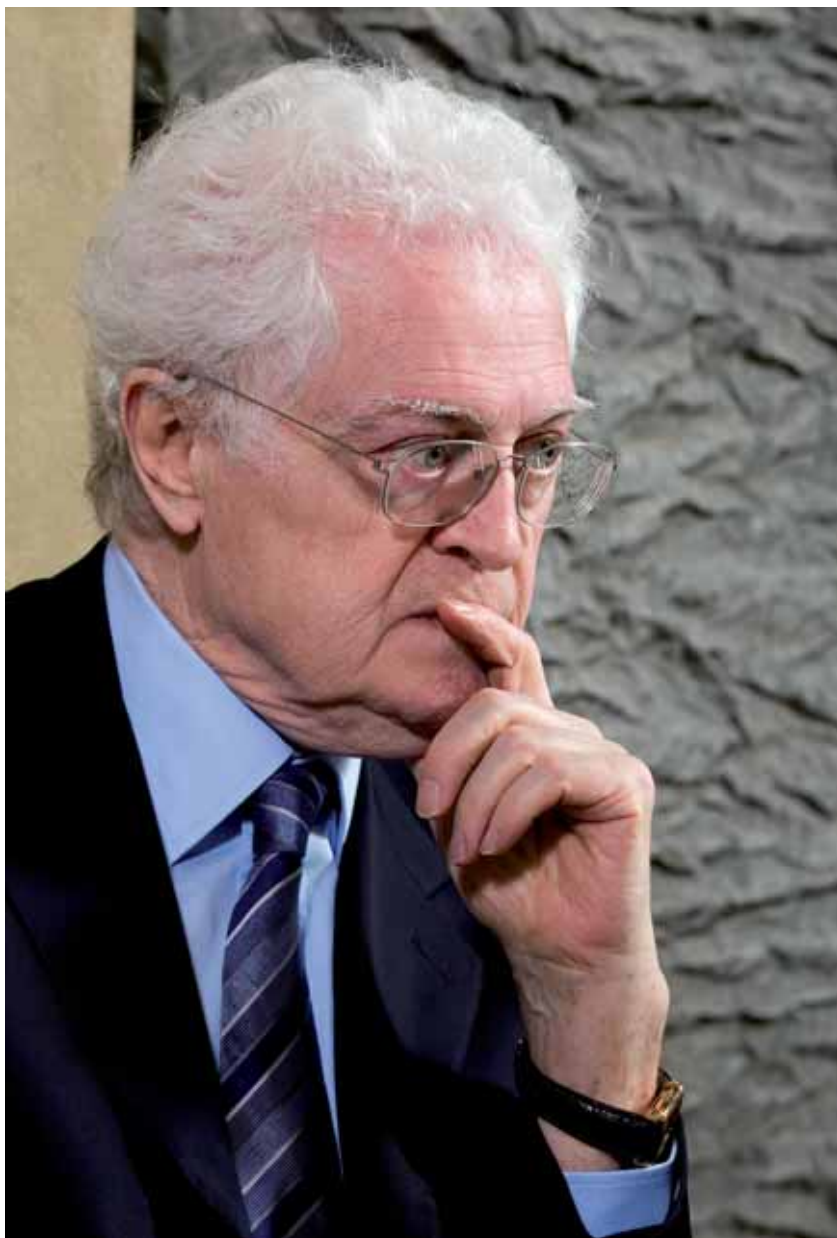
L. J.- Dubto una mica a l'hora de descriure el que va passar entre el 2002 i el 2007 i de formular judicis crítics, perquè va ser el període en què jo em vaig retirar de la vida política activa i, per tant, tinc escrúpols d'expressar judicis. Crec que l'esquerra estava absolutament en situació de guanyar les eleccions presidencials del 2002, però es va dividir de forma absurda i, de sobte, no solament no va guanyar, sinó que va quedar fora de la segona volta, obligada a votar per la dreta, cosa que no s'havia produït mai. I al capdavall, en haver-se dividit, va contribuir a l'acte de naixement d'un segon quinquenni amb Chirac, que va ser un quinquenni feble per a França. D'alguna manera, l'esquerra no s'ha refet d'aquest fet inesperat, i ha necessitat el seu temps per recuperar-se.

Jo no he de jutjar el que es va fer o no. L'important és observar què passa ara, perquè aquelles oportunitats es donen de nou. Es van donar el 2002, i es van perdre; es van donar el 2007, i finalment no es van poder concretar. I deixant-ne de banda les raons, aquestes oportunitats tornen a donar-se per al 2012. La victòria a les eleccions regionals va ser un primer pas, un signe d'una victòria possible. Existeix una crisi de la dreta a França, una crisi del lideratge de Nicolas Sarkozy, que pot explicar-se, en part, per les dificultats de la crisi, ho admeto, però que també s'explica per un estil de govern, per un fracàs de la política econòmica, per un fracàs de la política, simplement confusa i contradictòria. Els socialistes i l'esquerra tenen possibilitats de guanyar i cal que es treguin les lliçons del que ha permès la victòria a les regionals: un líder, un programa i una estratègia clara. Cal tenir un líder clarament identificat, i si aquest no sorgeix naturalment de la voluntat dels militants, de la gent d'esquerra, i s'ha de recórrer a un sistema de primàries, aquest sistema s'ha de controlar al màxim, perquè després no hi hagi cracks. Pel que fa al programa, aparentment els socialistes francesos hi estan treballant; i, per últim, una estratègia clara d'aliances per guanyar. Si s'aconsegueix reunir aquests tres elements i, partint del fet que la dreta no ho farà millor del que ho estan fent ara i que comencen a manifestar-se signes de divisió i que s'està qüestionant el lideratge de Nicolas Sarkozy, les possibilitats per al 2012 realment hi són.

O. B.- Es veuen, però, dues visions del partit socialista: d'una banda, es veu una estratègia, que podríem dir centrista, que és l'estratègia de Ségolène Royal, i una estratègia, que s'ha vist a les regionals, que consisteix en la unió de l'esquerra, i que és l'estratègia de la direcció del PS. Existeixen aquestes dues visions? És possible que aquestes dues visions s'uneixin sota un mateix lideratge?

L. J.- No sé si hi ha una divisió entre l'una i l'altra. Es pot dir que les lliçons de les eleccions regionals és que és possible guanyar àmpliament amb una aliança de les forces socialistes radicals i republicanes, d'una banda, i de les forces ecologistes, de l'altra. No estic parlant d'un candidat únic, i a més de l'esquerra, més a l'esquerra, diguem-ne, sinó que accepti governar. No parlo de l'extrema esquerra, de Besancenot. Aquest és, al meu parer, el dispositiu fonamental que cal aplegar per guanyar les eleccions presidencials. Crec que les regionals, malgrat el que pogués tenir en ment una personalitat o l'altra, han donat respostes prou clares sobre el terreny.

A. A.- Tornant a les eleccions d'abril del 2002, a la nit del 21 d'abril, la nit de la desfeta de l'esquerra, la nit de la imatge de Le Pen a la televisió, dirigint-se als obrers, als

treballadors del sector de la metal·lúrgia, per a la segona volta. Vostè pren la decisió de desaparèixer del primer pla polític i de no tenir cap paper en la segona volta, ni tan sols durant el període entre les eleccions presidencials i les legislatives. Es podria dir que el PS es va quedar orfe després d'aquella elecció presidencial. No hi havia cap altra opció? No va contemplar l'opció d'esperar a les legislatives?

L. J.- La qüestió del vot per a Chirac a la segona volta és una qüestió secundària, perquè la principal va ser la desfeta. Després d'això, no hi havia cap solució bona. I, a més, en el meu llibre dic que, quan el vi s'ha servit, s'ha de beure. Bé, dic que segurament era obligat. Hi afegixo, crec, una frase que deu ser-hi i que diu: però no estàs obligat a beure-te'l amb signes de satisfacció. I a mi em va semblar una mica ridícula la croada antifeixista. Però

això és secundari, perquè, a partir del moment en què ens vam barallar entre nosaltres, no hi havia cap solució bona.

La idea que jo hauria pogut continuar en el govern fins a les legislatives s'hauria considerat com un petit cop d'Estat. Això era impensable segons la lògica de les eleccions anteriors, sota la cinquena República, quan s'havia donat l'alternança. Quan Mitterrand guanya el 1981, Barre no continua al govern fins a les legislatives. Quan Mitterrand torna a guanyar el 1988, Chirac no es manté al govern fins a les legislatives. I, per tant, si jo no hagués volgut presentar la meva dimissió al president de la República, com era la regla, hauria incorregut en un acte —no segons els textos, però sí en la pràctica— una mica anticonstitucional, i crec que això hauria perjudicat els socialistes. Era teòricament possible; pràcticament, teòricament i psicològicament hauria estat un argument de polèmica per a Chirac formidable: Jospin no accepta el veredict de les urnes, continua al poder. I crec que, com les legislatives van ser una desfeta per als socialistes, hauria estat inevitable més tard la derrota a les presidencials, sobretot després d'haver contribuït que Chirac guanyés per un 80-82%. Però, almenys, els socialistes van triplicar el nombre de diputats respecte del 1993. Aquest va ser un fracàs relatiu, un fracàs esmorteït. I, pel que fa a mi, va ser una decisió personal. Sóc una persona bastant racional i, en qualsevol cas, en política sempre m'ha desagradat l'estupidesa, i penso que l'actitud de l'esquerra va ser estúpida, no tant la dels socialistes —

els socialistes sempre em van fer costat, em van defensar—, sinó la de les altres fraccions d'esquerra, que mai no s'han refet del tot, a més. Vaig pensar que, en provocar un xoc, ajudava més els socialistes si me n'anava que quedant-m'hi, creant un efecte de drama, de xoc polític. I crec que precisament això els va anar bé per a les eleccions legislatives. Això va ser, a banda de la meva reacció personal immediata, una espècie d'intuïció política immediata.

El camp de la meva trajectòria per a l'esquerra, el que jo representava per a l'esquerra era una possibilitat de guanyar l'elecció presidencial. Aquest era l'esquema lògic i, per dir-ho així, positiu per a l'esquerra. A partir del moment en què això es va destruir, o ens vam autodesdestruir pel que fa a aquesta perspectiva, eren uns altres els que havien d'assumir les conseqüències. Jo ja no tenia cap paper per jugar realment.

O. B.- Hi ha una visió de la crisi de l'esquerra que diu que hi ha hagut una traïció de principis per part de l'esquerra centrista, els laboristes i el nou centre d'Schroeder. Què en pensa vostè d'aquesta visió?

L. J.- No m'agrada fer servir el terme "traïció". En primer lloc, perquè no voldria fer-lo servir per respecte a personalitats socialistes que han estat interlocutors meus i, en segon lloc, perquè aquests termes de traïció han acompanyat la història de l'esquerra i jo m'estimo més no abordar la política en termes de procés. El que es qüestiona té més a veure amb un problema d'enquadrament de la política econòmica i social i, en aquest cas, tenint en compte a més els tarannàs nacionals, les històries nacionals i les situacions econòmiques concretes. Els problemes financers no es poden enfocar exactament de la mateixa manera en un país on existeix la *city*, una de les majors places financeres mundials. Així doncs, això forma part en última instància del patrimoni nacional i tothom n'ha de tenir cura. Tenir-ne cura vol dir també exercir-ne el control i evitar aquestes alteracions. Jo no vull dir ara, perquè seria pretensions, que jo tenia raó aleshores i que uns altres s'equivocaven; aquesta no és la millor manera de plantejar els problemes. Diguem que, en els nostres dies, em sembla que l'esquerra ha de continuar sent responsable, però al mateix temps ha de ser realista, autènticament realista, i crec que, d'alguna manera, el realisme implica avui audàcia. Perquè, si analitzem les realitats, ens adonem que un sistema on l'especulació amb la moneda representa deu vegades el PIB

Un sistema on l'especulació amb la moneda representa deu vegades el PIB mundial, un sistema en què els productes derivats representen trenta vegades el PIB mundial, és un sistema totalment desequilibrat i no controlat. Els mecanismes d'autoregulació no funcionen i, a més, els estats i les organitzacions internacionals, especialment l'FMI i el Fòrum d'Estabilitat Financera, no han exercit realment el seu control

mundial, un sistema en què els productes derivats representen trenta vegades el PIB mundial, és un sistema totalment desequilibrat i no controlat. Els mecanismes d'autoregulació no funcionen i, a més, els estats i les

organitzacions internacionals, especialment l'FMI i el Fòrum d'Estabilitat Financera, no han exercit realment el seu control.

D'altra banda, i això és a l'origen de la crisi als Estats Units, s'ha produït un repartiment dels fluxos, de les rendes entre el capital que va al capital i el que va al treball que ha esdevingut massa desigual en detriment del treball, de les rendes, del salari. I, de cop, als Estats Units ha crescut una massa de gent amb uns salaris insuficients per a adquirir els béns que apareixien com a necessaris i, per des-

comptat, els habitatges. Així doncs, aquests elements de desequilibri entre l'esfera financera i l'esfera de l'economia real, aquesta manca de control i aquest repartiment de les rendes es troben a l'origen de la crisi mateixa que s'acaba de produir. Els estats i les organitzacions internacionals hi han intervingut com a bombers perquè, després d'una fase en què es deia que els estats no havien d'intervenir en la vida econòmica, que els mercats s'autoregulen, en el moment en què s'ha produït la crisi, a qui s'han dirigit? A qui s'han dirigit els bancs en fallida? En part als bancs centrals, però sobretot als estats, perquè els estats eren les úniques fonts legítimes susceptibles de trobar els recursos per fer front a la crisi. Així doncs, donat que l'Estat ha hagut de fer de bomber, també ha de fer de gendarme. I una de les qüestions centrals en moltes de les discussions que tenen lloc a l'FMI, al Fòrum d'Estabilitat Financera i a les reunions del G20, és saber si les institucions internacionals tornen a posar sota control el sistema financer.

Aquestes qüestions constitueixen reptes per a l'esquerra, en termes de definició del seu programa, perquè la crisi econòmica no resoldrà automàticament la crisi de l'esquerra: si l'esquerra respon a aquestes qüestions pot, segons el meu parer, reconstruir-se, perquè el període li serà més favorable, però, si no hi respon, llavors la seva crisi corre el perill d'accentuar-se. Aquesta és, *grosso modo*, la meva incertesa, avui.

A. A.- En el debat actual de l'esquerra a Europa es planteja el problema de l'allunyament dels problemes reals de les capes populars. No és només la crisi de l'esquerra, sinó també la crisi de la política, entesa com a eina eficaç per resoldre problemes. Tenim la impressió que la nostra

base electoral té dificultats per veure que és possible fer alguna cosa. Què pensa d'aquest allunyament? Creu que és real, encara que els polítics diguin que hi ha estat sempre?

L. J.- No crec que l'allunyament sigui constitutiu de l'estat d'ànim dels socialistes. No crec que els socialistes militants o els elegits siguin indiferents a la situació de les capes populars, al món obrer. D'altra banda, parlo a partir de l'experiència francesa, però també d'altres llocs; quan mirem les polítiques que porten a terme els alcaldes socialistes, o els departaments o les regions d'esquerra —i són molt nombrosos—, podem veure clarament que la política s'esforça per estar a prop dels sectors populars: acció als barris, polítiques dirigides a l'escola, als serveis socials... Hi ha una autèntica preocupació. I les polítiques dirigides pels representants de l'esquerra en les administracions locals són diferents de les de la dreta i estan més a prop d'aquestes preocupacions. El vincle, en certa manera, existeix.

A escala nacional, hi ha un doble moviment: en primer lloc, la classe obrera ha canviat molt a França —i aquest fenomen s'està produint ara a Espanya i a Catalunya— i s'ha reduït molt, no pas en xifres absolutes, però sí relatives, en relació a les altres capes assalariades que també tendeixen cap als partits progressistes. N'ha canviat fins i tot la composició; és a dir, si s'observa el proletariat obrer de fàbrica, ara està format molt més per treballadors immigrants. Així doncs, d'una banda, la classe obrera ha canviat una mica de forma i de contingut i, d'una altra, una part del proletariat tradicional percep aquest canvi en la seva composició com un problema en si mateix. A França, i també en d'altres països, hi ha un cert nombre de vots extremistes que van a parar a forces d'extrema dreta populistes a causa d'aquest problema, diguem-ne identitari, i es plantegen molt més qüestions de seguretat als barris populars que als barris burgesos. Per tant, també es dona una evolució del proletariat, que ja no té en absolut la mateixa composició, els mateixos reflexos i, de vegades, els mateixos valors que durant el període anterior.

I a l'altra banda, ens trobem amb què quan els socialistes són al poder tenen una certa dificultat per dur a terme

polítiques prou positives per al món popular en una economia globalitzada, on la competència pels costos de producció i, per tant, pel factor treball, és molt forta, per la qual cosa també és molt gran la necessitat de mantenir els equilibris econòmics. Així doncs, és difícil portar a terme polítiques que siguin realistes, que serveixin l'interès general i que atorguin prou importància al món obrer i als sectors populars en general, als empleats, als petits agricultors, als petits comerciants. Per tant, un

dels desafiaments per a l'esquerra en aquest període que ve és precisament mantenir aquest cabal realista integrant més aquestes preocupacions del món obrer en les polítiques salarials, les polítiques d'habitatge, les polítiques sobre l'entorn i també en les qüestions de seguretat. Existeix una tradició una mica llibertària a l'esquerra europea que, de vegades, la fa ser una mica innocent en les qüestions de seguretat, de policia, d'ordre. Sens dubte, aquestes qüestions han de ser integrades per l'esquerra perquè hi pugui aportar les seves pròpies respostes.

O. B.- Però, per tenir solucions per al món obrer, per a les persones que no tenen una posició social avantatjosa, cal que la política sigui forta. Per a què serveix la política d'avui? Hi ha una crisi de poder de la política?

L. J.- S'han produït crisis ideològiques, la crisi del comunisme, l'ensorrament, el canvi a la URSS, que han estat una victòria de la democràcia, d'una democràcia relativa, sobre el totalitarisme, i que han estat també una victòria del capitalisme sobre una determinada versió del socialisme, encara que no fos la nostra. Això ha canviat l'equilibri de les forces a escala internacional, i ha canviat les representacions. Han entrat a formar part de la Unió Europea un grup de països per als quals el socialisme s'identificava amb el comunisme i no pas amb la socialdemocràcia, perquè havien estat sota la tutela del comunisme durant quaranta anys. I això ha canviat també la relació de forces al si d'Europa, perquè als antics països de l'est, a Txèquia, Eslovàquia, Bulgària o Romania, els està costant aclimatar-se de forma estable el model socialdemòcrata

Creu, a més, que les forces socialistes i socialdemòcrates han mostrat una certa timidesa enfront del corrent dominant de la ideologia liberal, enfront dels mecanis-

Creu que les forces socialistes i socialdemòcrates han mostrat una certa timidesa enfront del corrent dominant de la ideologia liberal, enfront dels mecanismes de la globalització, i que el repte clau del futur immediat és extreure lliçons de la crisi per reafirmar el paper de l'Estat, perquè, al capdavall, ha estat a aquest Estat denigrat a qui s'ha demanat socors

El que dona legitimitat a l'Estat, si més no als nostres països, és el fet de recolzar-se en els vots dels ciutadans. Per tant, cal tornar a donar poder a la política. Certament, això requereix un esforç de cadascú en el seu espai nacional, però també exigeix una reinversió de voluntat, insuflant de nou voluntat a Europa

mes de la globalització, i que el repte clau del futur immediat és extreure lliçons de la crisi per reafirmar el paper de l'Estat, perquè, al capdavant, ha estat a aquest Estat denigrat a qui s'ha demanat socors. Llavors, restaurem-ne la legitimitat que, al capdavant, no és la legitimitat d'un aparell, sinó la legitimitat d'un model nacional democràtic, en fi, nacional en el sentit de l'Estat nacional i democràtic. El que dóna legitimitat a l'Estat, si més no als nostres països, és el fet de recolzar-se en els vots dels ciutadans. Per tant, cal tornar a donar poder a la política. Certament, això requereix un esforç de cadascú en el seu espai nacional, però també exigeix una reinversió de voluntat, insuflant de nou voluntat a Europa. Perquè, si tenim en compte les delegacions de sobirania, si tenim en compte la importància d'Europa en un cert nombre d'àmbits, si la mateixa Europa és dèbil, innocent, sense voluntat, sense projecte, i ha escollit personalitats que han mostrat la seva feblesa, com el president de la Comissió, o desconeguts com el nou president de la Unió o la nova ministra d'Afers Estrangers, no ens hem de sorprendre si es produeix una crisi de tipus polític. Perquè si hi ha una crisi nacional i una crisi europea d'apatia, aleshores, efectivament, es pot comprendre que els sectors populars, que necessiten alguna cosa segura, reafirmada, derivin en el pitjor dels casos cap a l'extrema dreta, i en el millor dels casos, cap a l'abstenció.

Així doncs, pel que fa a aquesta qüestió, cal que els socialistes redefineixin polítiques pràctiques, que no siguin només polítiques d'adaptació a l'economia tal com passa ara, i cal que hi hagi la voluntat de construir l'economia i la societat tal com voldríem que fossin. Em sembla que la crisi, com a fenomen, en la mesura que amagava tota una sèrie d'idees, de dogmes del període anterior, constitueix una oportunitat per a portar tot això a terme.

A. A.- A escala europea, durant l'any passat s'ha produït una autèntica recessió. Sorpren una mica el que s'ha esdevingut a Europa durant els últims cinc o sis anys: semblava que hi havia consens sobre anar més lluny, però en els darrers anys el procés s'ha aturat i els líders no han sabut dur a terme una reconstrucció després del fracàs de la constitució, sobretot a França.

L. J.- A Europa s'ha produït un cúmul d'errades. En primer lloc, es va construir una muntanya institucional; és a dir, a Europa es va debatre durant quatre o cinc anys sobre els seus problemes institucionals en lloc de debatre sobre les grans prioritats de la política europea en el món tal com és avui. Després d'una gran reforma institucional, s'han triat personalitats que no encarnen en absolut aquesta nova Europa. Pel que fa a França, s'ha comès una segona errada: s'ha fet un referèndum sobre un tractat que, segons el meu parer, estava fet per al

debat parlamentari. No es pot demanar que un poble debati un tractat de 350 pàgines tècniques. Al poble se li pot consultar si cal abandonar la Unió Europea o, com a màxim, si cal fer l'euro. Però des del moment que tenim un monstre jurídic, administratiu, tècnic, això està fet específicament per al debat parlamentari..

A. A.- Però al mateix temps hi ha hagut un problema d'elits. El problema aquí també ha estat la divisió del Partit Socialista pel que fa al referèndum. Es fa un referèndum intern, guanya el sí i després una part del partit fa campanya pel no.

L. J.- El Partit Socialista ha fet tot el contrari del que havia d'haver fet. Hauria d'haver dit a Chirac “vostè té una majoria a l'Assemblea i una majoria al Senat, reuneixi el Congrés i faci adoptar el Tractat. No ens ho demani a nosaltres, que ja ens hem vist obligats a votar-lo en la segona volta de l'elecció presidencial — perquè ens havíem dividit i no vam tenir un candidat propi a la segona volta—; ja hem votat per vostè, no votarem de nou per un referèndum demanat per vostè; per tant, passi per la majoria parlamentària”. Es va fer el contrari, pensant que això el molestaria, i s'acaba compartint amb ell la responsabilitat del fracàs. I, a més, després d'haver-li demanat un referèndum, d'haver compartit amb ell la responsabilitat, ens dividim al si del Partit Socialista. Així doncs, des del punt de vista socialista, aquesta ha estat una seqüència una mica absurda, cal dir-ho. Però, tornant al punt de vista nacional, es fa un referèndum, ens barallem, i què es fa després? Doncs bé, s'adopta igualment la constitució per la via parlamentària, sense massa modificacions. Per tant, tampoc no ens hem de sorprendre en aquest cas si hi ha un problema del poder de la política, o del reconeixement de la política pels ciutadans. Pel que fa a Europa, hauríem de concentrar els nostres esforços en els reptes veritablement europeus; cal concentrar la proposta en les grans opcions de política d'Europa i no tant en el debat institucional.

O. B.- Estem vivint un procés de renacionalització després d'un procés d'europèitització. És a dir, s'ha passat

d'un procés de delegació de poders dels estats cap a la Unió durant els anys de Delors, Mitterrand, González, Kohl, a un moviment de renacionalització, en què els estats han recuperat el poder que havien delegat en la Comissió.

L. J.-Sí, efectivament. I crec que el fil d'equilibri institucional europeu realitzat a l'època de Mitterrand, Kohl, González i Delors era el bon equilibri. És a dir, estats representats per personalitats legítimes i fortes, i un president de la Comissió visible, també amb una forta personalitat, que feia servir plenament el seu

poder d'iniciativa, que és una de les competències essencials de la Comissió, que es troba a l'origen i, més tard, a l'execució. Crec que aquest era el bon equilibri, polític i institucional, sense negació de l'Estat nacional i amb un funcionament, intergovernamental i comunitari alhora, relativament equilibrat. Després, aquesta renacionalització de la qual vostè parla ha existit, i s'ha produït amb més força precisament perquè han estat triats presidents de la Comissió dèbils; i crec que ha estat una mala elecció, que acabem de repetir, en renovar al president actual. Per aquesta raó, personalment, estic una mica inquiet per Europa, però no perquè pensi que es pot veure amenaçada per un drama històric, ja que ens trobem en una zona de pau, ens trobem en una zona de prosperitat relativa, encara que hi hagi problemes en

les nostres fronteres, riscos, al Pròxim Orient, a la Mediterrània, essencialment als Balcans, però en conjunt ens trobem en una zona relativament protegida en relació amb la situació mundial. I, al mateix temps, com acabo de dir, una Europa una mica insulsa, una Europa sense voluntat, que és una Europa que no s'afirma i que és una Europa, doncs, que no proposa un model de civilització i polítiques clares als seus ciutadans. Així doncs, es corre el risc de sortir de la crisi afeblits, mentre els països emergents emergeixen. Si hi ha un repte europeu, és precisament aquest, i també per als partits socialistes europeus, perquè, al capdavant, constitueixen l'únic moviment que té un autèntic partit, una emanació dels partits a escala europea.■

Si hi ha una crisi nacional i una crisi europea d'apatia, aleshores es pot comprendre que els sectors populars, que necessiten alguna cosa segura, reafirmada, derivin en el pitjor dels casos cap a l'extrema dreta, i en el millor dels casos cap a l'abstenció

Cal que els socialistes redefeixin polítiques pràctiques, que no siguin només polítiques d'adaptació a l'economia, tal com passa ara, i cal que hi hagi la voluntat de construir l'economia i la societat tal com voldríem que fossin. Em sembla que la crisi, com a fenomen, en la mesura que amagava tota una sèrie d'idees, de dogmes del període anterior, constitueix una oportunitat per a portar tot això a terme